

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛІПА

« 31 » 08 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛЮДСЬКА СУБ'ЄКТИВНІСТЬ У ФІЛОСОФІЇ ТА РЕЛІГІЇ

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
спеціалізація
вид дисципліни

03 Гуманітарні науки
031 Релігієзнавство
другий (магістерський)
Релігієзнавство
-
вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	III
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Конотоп Людмила Григорівна, д.ф.н., професор, професор кафедри релігієзнавства

Пролонговано: на 20~~22~~/20~~23~~ н.р. Масікова Л. « 31 » 08 20~~22~~р.
на 20__/20__ н.р. ( ) « » 20__р.

КИЇВ – 2021

Розробники: *Конотоп Людмила Григорівна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри релігієзнавства*

Затверджено

« 26 » серпня 2021 р.

Зав. кафедри релігієзнавства

 (Свєтєн ХАРЬКОВЩЕНКО)

Протокол № 1 від « 26 » серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» серпня 2021 року №2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

« 31 » 08 2021 року

Продовжено на 2022-2023 н.р. № від 31.08.2022 р.
Маслікова І.І.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – оволодіння студентами знаннями з історії виникнення та змісту такої проблеми як суб'єктивність, у якій розглядається не лише змістовна частина, але й історія її формування, наявність цієї проблематики у філософських, релігійних і теологічних текстах. Забезпечення стійкої системи знань про специфіку методологічних та методичних прийомів до проблеми суб'єктивності.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** головні етапи та характеристики філософського та релігійного процесів; основні релігієзнавчі теорії та методи і методики релігієзнавчих досліджень, у т.ч. діалектичний метод, міждисциплінарний та ін.; основні релігієзнавчі поняття та категорії; основи історико-філософської теорії.
2. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ релігії, релігійних процесів та подій; застосовувати основні терміни, категорії і класифікації релігієзнавства в процесі аналізу релігійних і соціально-культурних явищ та процесів; виявляти сучасні тенденції співіснування різних релігій і конфесій в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу, прогнозувати перспективи їх взаємовідносин із урахуванням особливостей перебігу релігійних процесів в умовах глобалізації;
3. Володіти елементарними навичками наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно філософських, релігійних, культурних подій та явищ; використання іншомовних фахових культурологічних інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна *«Людська суб'єктивність у філософії та релігії»* знайомить студентів із основами релігієзнавчих досліджень у сфері суб'єктивності, методологією та методикою. Визначаються предмет, завдання, теоретичні основи, методології, основні напрями та проблематика сучасних філософії й релігієзнавства у сфері суб'єктивності людини. З'ясовуються соціокультурні засади діяльності людини та досліджується соціокультурна динаміка її життя (традиційне, модерне та постмодерне суспільство), приділяється увага особистісному досвіду і релігійному. Розглядаються принципи аналізу філософських і релігійних проблем. Пояснюється варіативність сучасних культур, яка є результатом впливів взаємопов'язаних чинників (релігійних, світоглядних, політичних, природно-кліматичних та матеріально-економічних). Послідовно розглядаються особливості становлення проблеми суб'єктивності як філософської й релігієзнавчої.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему теоретичного знання і практичних навичок щодо аналізу проблеми суб'єктивності, основну проблематику, дослідницькі підходи та методології дослідження філософії й релігії. В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних лекціях та семінарах, вміючи надавати неупереджену експертну оцінку дослідженим явищам та феноменам релігійного життя, релігійного досвіду як такого.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ФК3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення у галузі релігієзнавства, розв'язувати сучасні релігієзнавчі проблеми.

ФК4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування емпіричних даних та теоретичного матеріалу з використанням усталених і новітніх методів релігієзнавства.

ФК12. Здатність планувати і виконувати наукові дослідження у сфері релігієзнавства.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	предмет, методи, теоретичні основи філософських і релігієзнавчих досліджень в аспекті суб'єктивності	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота	5
1.2	Основну проблематику сучасних філософських та релігієзнавчих концепцій і теорій та критично осмислювати їх	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь	5
1.3	Оволодіти засобами вироблення оптимальної методології щодо дослідження проблеми суб'єктивності. визначати місце проблеми суб'єктивності у структурі філософського знання	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота	6
1.4	аналізувати структуру філософських та релігійних текстів з проблеми суб'єктивності; аналізувати змістовні характеристики проблеми суб'єктивності у конкретних релігійних текстах;	Самостійна робота	Усна доповідь, есе	5
1.5	загально професійні теоретичні основи методики викладання філософії й релігієзнавства; головні аспекти проблеми суб'єктивності в Україні й світі	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат, письмова контрольна робота	5
1.6	як виокремлювати у текстах науковий і містичний підходи до проблеми суб'єктивності.	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, реферат, есе	14
	Вміти:			
2.1	інтерпретувати та репрезентувати в ясній формі зміст та специфічні особливості суб'єктивності з позиції викладання релігієзнавчих дисциплін;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, письмова контрольна робота	5

2.2	самостійно готувати учбові та учбово- методичні матеріали до учбового процесу;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді	10
2.3	користуватися в процесі дослідження проблеми суб'єктивності базовими знаннями з історії культури, етики, естетики та ін.;	Семінар, самостійна робота	Презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота	10
	комунікація:			
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої релігієзнавчої літератури в підготовці до лекцій та семінарських занять	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді,	3
3.2	презентувати результати проведених релігієзнавчих досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, реферат	3
3.3	вести полеміку стосовно питань релігійних відносин в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом релігієзнавства.	Семінари	Дискусії	3
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу з релігієзнавства, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усна доповіді, дискусії, презентація есе	2

4.2	вирішувати самостійно комплексні завдання, пов'язані із верифікацією результатів існуючих оприлюднених релігієзнавчих досліджень, та порівнювати їх із результатами власне проведених досліджень	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, реферат	5
4.3	нести відповідальність за достовірність та політико-ідеологічну незаангажованість проведених релігієзнавчих досліджень і пояснень	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота	4

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни	1.1-1.6	2.1-2.3	3.1-3.3	4.1-4.3
Програмні результати навчання				
ПРН2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової й усної комунікації, в тому числі для наукового і професійного спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.	+			+
ПРН3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного розв'язання складних задач у сфері релігієзнавства, дотримуватися правил академічної доброчесності.	+	+	+	+
ПРН7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями та школи класичного і сучасного релігієзнавства.	+			+
ПРН12. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері релігієзнавства, обирати ефективні методики та інструменти дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки	+		+	

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.3); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах:** РН 1.2, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 3.1, 4.2 – 30 / 50 балів
2. **Самостійна робота** (Проблема людської суб'єктивності в дослідженнях українських мислителів (реферат)): РН 1.4, 1.6, 4.1 – 10 / 20 балів
3. **Самостійна робота** (Есе на одну з тем курсу): РН 1.5, 1.6, 3.2, 4.2 – 8 / 10 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на

семінарах) та за самостійні роботи (есе, реферат). Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі - РН 1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 4.3 – 12 / 20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить семінарські заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До теми: 1-12 протягом семестру, згідно з графіком навчальних занять. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«6» x 5 = 30	«10» x 5 = 50
Самостійна робота	До теми 4: Проблема людської суб'єктивності в дослідженнях українських мислителів (реферат):	«10» x 1 = 10	«20» x 1 = 20
	До теми 11: Есе на одну з тем курсу (вибір студента)	«8» x 1 = 8	«10» x 1 = 10
Підсумкова контрольна робота	До тем 1-12	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка з дисципліни		60	100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь:

10-8 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

7-5 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

4-3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2-1 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / участь в дискусіях:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

1. Самостійна робота (есе):

10-8 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження

7-6 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

5-4 балів - в цілому володіє матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну літературу, робота містить суттєві неточності

3-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

2. Самостійна робота (реферат) та підсумкова контрольна робота:

20-15 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження / підсумкової контрольної роботи

14-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / підсумкової контрольної роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

7.3 Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п / п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<i>Частина 1. Суб'єктивність людини як філософсько-релігійозна проблема</i>				
1	Тема 1. Визначення поняття «суб'єктивність»	2		10
2	Тема 2. Напрями та підходи в дослідженні суб'єктивності	2	2	13
3	Тема 3. Суб'єктивність у філософії	4		8
4	Тема 4. Психологія і суб'єктивність	4	2	8
5	Тема 5. Проблема суб'єктивності в релігії	2	2	10
<i>Частина 2. «Проблема суб'єктивності в філософії та культурі»</i>				
6	Тема 6. Християнська антропологія і проблема суб'єктивності	2	2	13
7	Тема 7. Духовне і душевне у внутрішньому світі людини	4	2	10
8	Тема 8. Сучасні підходи до проблеми суб'єктивності: філософія – релігія – психологія.	4	2	10
9	Підсумкова контрольна робота	2		
	ВСЬОГО	26	12	82

Загальний обсяг **120 год.**, в тому числі:

Лекції – **26 год.**

Семінари – **12 год.**

Самостійна робота – **82 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна (базова):

1. Генрих Д. Свідоме життя. Дослідження співвідношення суб'єктивності та метафізики / Генрих Дітер; [пер. з нім. та післямова Віталія Терлецького]. – К.: Курс, 2006. – 188 с. – (Серія наукових перекладів «ZETESIΣ»).
2. Конотоп. Л.Г., Трансгуманізм у ракурсі філософської й релігійної антропології. – Вісник Національного авіаційного університету. – Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 1(33). – С. 21 – 26.
3. Конотоп. Л.Г. Самоідентифікація «Я»: філософські й релігійні обрії. – Вісник Національного авіаційного університету. – Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 1(34). – С. 12 – 16.
4. Конотоп Л.Г. Феномен самоактуалізації «Я»: особливості інтерпретацій. Вісник Національного авіаційного університету . - Серія: Філософія. Культурологія. 2020. №2 (32). С.9-13. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/15097>
5. Конотоп Л.Г. Релігійна свідомість і суб'єктивність: методологічні аспекти дослідження. Вісник Національного авіаційного університету. - Серія: Філософія. Культурологія. 2019. №1 (29). С.21-25. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/1%20%28091%29%20155.7>
6. Кримський С.Б. Заклики духовності XXI століття: (з циклу щоріч. памят. Лекцій ім. А. Оленської-Петришин, 2002р)/С.Б. Кримський. - К.: Вид. Дім "КМ Академія", 2003. - 32с.
7. Кримський, С.Б. Під сигнатурою Софії /С.Б.Кримський. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 367 с.
8. Bauman, Z. Modernity and ambivalence. - Ithaca (N.Y.): Cornell University press, 1991. - 285 p.
9. Doise W. Approche et evitement du deviant dans des groups de cohesion differnte/ W.Doise, S.Moscovici//Bull.Psychol. – 2009. – Vol.23. – P.522 – 525.
10. Freud, Z. Complete Psychological Works of Sigmund Freud. Translated from the German under the general editorship of James Strachey, in collaboration with Anna Freud, assisted by Alix Strachey, Alan Tyson, and Angela Richards. - 24 volumes, - London: Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis, (1953–1974).
11. Fromm E. Marx's Concept of Man/E.Fromm. – N.Y. - Frederick Ungar Publishing. – 2001, 3-rd ed. – P. 1 – 85.

Додаткова:

1. Guattari, P.-F. Molecular Revolution: Psychiatry and Politics./P.-F. Guattari, - Trans. Rosemary Sheed. -Harmondsworth: Penguin, 2017. P.23 – 90.
12. Heidegger M. Sein und Zeit. / M.Heidegger . - Tübingen: Max Niemeyer. -1986. – P. 123 – 140.
13. Kristeva, J. Strangers to Ourselves. - N. Y.: Columbia University Press, 2019. - 367 p.
14. Lifton R. Home from war /R.Lifton, - N.Y. – 1993. – P.12 – 89.
15. Trotter W. - 1986. Instincts of the Herd in Peace and War /W. Trotter. – London. – M&K.– P.10 – 115.

16. Konotop, L. Mind and Consciousness theoretical and methodological aspects. – вебінар (червень 2021). - Harvard University. – 1 др.арк. Harvard University.